

SUOMEN SOTATIETEELLINEN SEURA RY 2000 - LUVULLE SIIRRYTTÄESSÄ, KEHITTÄMISTARPEITA JA -MAHDOLLISUUKSIA

Kenraaliluutnantti Ilkka Ranta

(esitelmä seuran syyskokouksessa 15.11.1999, päivitettyä syksyn 2000 tilanteeseen)

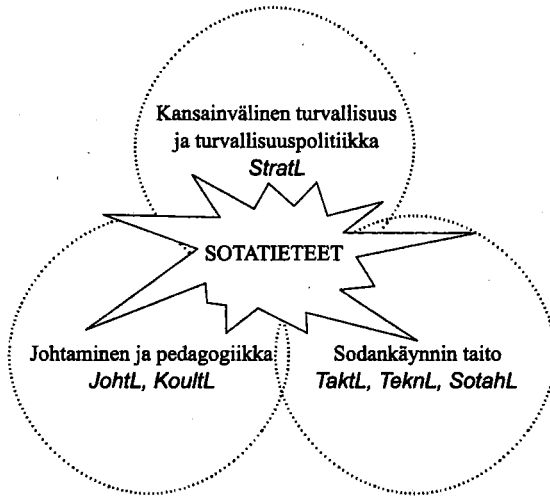
Suomen Sotatieteellinen Seura syntyi 1920-luvun lopulla Sotakorkeakoulun oppilaskunnan tai oikeammin upseerikerhon puitteissa. Seuran tarkoituksena oli sotatieteellisen tutkimuksen ja harrastuksen tukeminen ja edistäminen. Vaikka seuran historia on jo yli 70 vuoden mittainen tuo perustavoite toiminnassa on sama. Luonnollisesti toimintatavat ja aktiviteetti ovat vuosien ja vuosikymmenien saatossa vaihdelleet ja kehittyneet kulloisenkin ajan hengessä – suomalaisen maanpuolustuksen hyväksi.

Alusta alkaen seura on toiminut hyvin läheisessä yhteistyössä Sotakorkeakoulun ja sittemmin Maanpuolustuskorkeakoulun kanssa – kuitenkin säilyttäen tiukasti tiedeseuran itsenäisyyden. Tämä yhteistyö on hyödyttänyt molempia osapuolia.

Suhteellisen vaatimattomista resursseista johtuen sotatieteellinen tutkimus on meillä yleensä aina tähdännyt tavoitteisiin joilla on tai ainakin voi olla aivan käytännön sovellutuksina merkitystä maanpuolustukselle. Siksi seuran näkökulma sotatieteisiin käsitteisiin on ollut sama kuin Sotakorkeakoulun tai sen seuraajan.

Mitä sitten sotatiede tai sotatiheet oikein sisältävät? Tänä päivänä Maanpuolustuskorkeakoulun opetuksessa ja tutkimuksessa sotatiheet käsittävät kolme kokonaisuutta: kansainvälinen turvallisuus ja turvallisuuspolitiikka, johtaminen ja pedagogiikka sekä sodankäynnin taito. Strategian Laitos vastaa ensimmäisestä alueesta. Johtaminen ja pedagogiikka jakautuvat Johtamistaidon Laitoksen ja Koulutustaidon Laitosten kesken ja sodankäynnin taito jakautuu kolmeen ainelaitokseen Taktiikan-, Tekniikan sekä Sotahistorian laitoksiin.

Tämä kolmijako soveltuu luonnollisesti myöskin Sotatieteellisen Seuran tutkimusperusteiksi. Suomen kokonaismaanpuolustus on puolestaan erittäin laaja kenttä. Siksi sotatiede käsite on vielä syytä rajata tai ainakin painopisteyttää lähinnä sotilaallisen maanpuolustuksen sektoriin. Sittenkin tutkimuksen alue on mittava.

Kuva: Tutkimuksen painopistealueet Maanpuolustuskorkeakoulussa

Jo yli 72 vuotta toimineen seuran historia on kunniakas. Ennen sotiamme Suomen Sotatieteellinen Seura antoi oman arvokkaan panoksensa suomalaisen omaperäisen sotataidon kehittämiseen, joka sittemmin testattiin ja painavaksi havaittiin. Monet arvostetut meille ainakin historiasta tutut upseerit ovat toimineet seuran tehtävissä, jo ennen sotiamme. Mainittakoon vain esimerkkeinä sellaiset nimet kuin Paavo Talvela, Erik Heinrichs, Lennart Oesch, Kustaa Tapola ja Aksel Airo.

Suomalaisessa tiedeyhteisössä Sotatieteellinen Seura on vakiinnuttanut asemansa. Seura kuuluu tänään Tieteellisten Seurojen Valtuuskunnan jäsenyyteen yhtenä sen yli kahdestasadasta jäsenseurasta. Käytännön yhteistyö on ollut suhteellisen vaatimatonta.

Seuran toiminnan näkyvin tuotos lähes koko toiminta-ajalta ovat Tiede ja Ase julkaisut. Käytännössä vain sotavuosina ei tämä tiedepiireissäkkin arvostettu vuosijulkaisumme ilmestynyt. Merkittäviä tutkimuksia on myöskin julkaistu ”Suomen Sotatieteellisen Seuran julkaisuja” sarjassa aivan 1920-luvulta meidän päiviimme saakka.

Olemme jo siirtyneet uudelle vuosituhannelle. Monet vaikuttavat muutokset niin kansainvälisissä kuin yhteiskuntammekin perusteissa ovat arkipäivää. Siksi on jälleen kerran aiheellista arvioida tämän arvostetun seuran asemaa ja toimintaa sekä mahdollisia kehittämistarpeita. Muutokset sinänsä eivät tietenkään ole mikään itsetarkoitus mutta jatkuva seuranta kriittisessä mielessä on.

Kuluneen parin vuoden aikana on useissa yhteyksissä niin neuvottelukunnan, hallituksen kuin jäsenistömme kanssa pyritty tuota kehittämistarvetta arvioimaan. Näissä keskusteluissa on pyritty hakemaan vastauksia mm. seuraaviin peruskysymyksiin. Mikä on tulevaisuudessa seuramme merkitys ja tehtävä? Pitäisikö jäsenyyskriteeritämme tarkistaa? Mitä käsite sotatiede oikein pitää sisällään? Mitä on aivan käytännön tasolla Sotatieteellisen Seuran ja Maanpuolustuskorkeakoulun yhteistyö? Mitä on tai pitäisi olla seuran toiminnassa kansainvälisyys? Mikä on Tiede ja Ase vuosijulkaisumme rooli ja tehtävä vallitsevassa tiedon tulvassa?

Ehkä eniten keskusteltiin juuri julkaisumme asemasta. Kaikkiin kysymyksiin ei ole olemassa yksiselitteisiä vastauksia mutta keskustelut olivat omiaan kirkastamaan seuran kannalta keskeisiä kysymyksiä. Yleisarviona näistä varsin lukuisista ja monipuolisista keskusteluista on syntynyt se käsitys että Suomen Sotatieteellinen Seura on pääpiirtein toiminut sillä tavoin kuin tiedeseuran tulee. Tämä on jo sinänsä arvokas tulos. Kuitenkin on selvää että monissa yksityiskohdissa kehittämistarpeita aina löytyy erityisesti toimintaympäristössämme tapahtuneiden muutosten seurauksena,

Pyrin seuraavassa tarkastelemaan sellaisia kehityspiirteitä tai tapahtumia joilla on tai voi olla merkitystä seuran toiminnan kannalta. Todettakoon heti alkuun että erityisesti kansainvälisyys näyttää olevan tänä päivänä eräänlainen taikasana joka leimaa lähes kaikkea toimintaa niin arjessa kuin juhlassa.

Mittavat muutokset kansainvälisessä kehityksessä erityisesti Euroopassa ja niiden kautta oman maamme aseman muuttumisessa ovat osaltaan antaneet ja antavat jatkuvasti uusia haasteita tutkimukselle. Kylmän sodan arkistot ovat avautuneet ja ennen kaikkea tutkimus on vapautunut meilläkin niin sanotuista vaarallisista aiheista ja muista rajoituksista. Kansalaistemme silmät ovat avautuneet. Maanpuolustus on todella arvossaan ja puolustusvoimat eräs arvostetuimmista instituutioista. Tässä ilmapiirissä tukea myöskin sotatieteelliselle tutkimukselle on saatavissa niin viranomaisten taholta kuin yhteiskuntamme eri sektoreilta. Myöskin tutkijat pääsevät julkisuuteenkin aiempaa helpommin.

Modernin demokraattisen yhteiskuntamme kehitys kohti monimutkaista ja haavoittuvaa informaatioyhteiskuntaa ja toisaalta jatkuva asetekninen kehitys niin idässä kuin lännessä pakottavat harkitsemaan tarkasti mitkä tekijät ovat meidän kannaltamme todella merkittäviä ja mihin aina rajalliset tutkimusresurssit kannattaa keskittää.

Kuten alussa todettiin Sotatieteellinen Seura on aina toiminut lähellä Sotakorkeakoulua ja sen seuraajaa Maanpuolustuskorkeakoulua. Siksi juuri

MpKK:n merkittävä kehitys tiedekorkeakouluksi on ehkä sittenkin se keskeisin tekijä joka heijastuu monin tavoin seuramme asemaan ja toimintaan.

Koko upseeriuran kattavat opetussuunnitelmat, tohtorikoulutusmahdollisuudet sekä uudet ainelaitokset tutkimuskapasiteetteineen ovat oikeastaan synnyttäneet maanpuolustusyliopiston. Tietoa on saatavissa reaaliajassa ja eriasteisia tutkimuksia syntyy aivan olennaisesti uudella volyyymilla.

Edelliseen liittyen syntyy helposti tuo kysymys johon olen jo viitannut, oman vuosijulkaisumme asemasta, muodosta ja merkityksestä. Kun vielä otamme huomioon että sotatieteitä tutkitaan myöskin eräiden muiden viranomaisten, seurojen ja organisaatioiden toimesta on todella aihetta syntyä julkaisumme asemaan tässä tarjonnan kokonaisuudessa.

On myöskin otettava realiteettina huomioon että erityisesti jäsenistömme nuoret yleisesikuntaupseerit ovat olleet virkapaikoillaan erittäin kovan työpaineen alaisina näiden jatkuvan muutoksen vuosina. Ei ihme että rajoitettu vapaa-aika käytetään harkitusti ja luonnollisesti perheiden toivomalla tavalla. Voidakseen saada heitä mukaan seuran on kyettävä takaamaan heille täysipainoista ja kiinnostavaa ohjelmaa.

Toisaalta vakinaisesta palveluksesta eronneen jäsenistömme ”päivitystarve” on jatkuvasti lisääntynyt nopeatempoisen kehityksen myötä. Kuten kommentajamme kenraali Gustav Hägglund on todennut – on juostava pysyäkseen paikallaan.

Nämä kaikki edellä esitetyt kehitystrendit ovat osaltaan antamassa linjauksia seuramme tulevaisuuden kaavailuihin.

Mille tahansa yhdistykselle tai seuralle jäsenyyuskriteerit ovat aivan keskeinen perusta. Sotatieteellisen Seuran varsinaisen jäsenyyden rungon ovat muodostaneet yleisesikuntaupseerit. Jäsenistö on siis ollut varsin homogeeninen koulutukseltaan. Kutsujäseniksi on voitu kutsua arvostettuja merkittävää sotatieteellistä tai sitä sivuavaa tutkimusta tekeviä tutkijoita. Kutsujäsenten määrä on ollut hyvin pieni. Tällä hetkellä 24 kun koko seuran jäsenistö ylittää 1000. Perusratkaisu on ilmeisen hyvä. Kutsujäsenistön määrää on mahdollisuus harkitusti lisätä. Voitaisiin ehkä käyttää myöskin sellaista ratkaisua että joillekin, seuran hallituksen sopiviksi arvioimille henkilöille voitaisiin tarjota mahdollisuutta liittyä varsinaisiksi siis maksaviksi jäseniksi. Tällöin kutsujäsenyyttä säilyttäisi arvonsa mutta seura saisi tarvittavaa monipuolisuutta toimintaansa. Kansainvälisyyttä voitaisiin puolestaan edistää hankkimalla arvostettuja ulkolaisia kutsujäseniä.

Puolustusvoimien sisällä tehdään tänä päivänä paljon arvokasta tutkimustyötä. Eivät vain yleisesikuntaupseerit vaan monet siviilit esim insinöörit, lääkärit, sotilaspapit ja monet muut tutkijat. Saattaisi olla perusteltua tarjota

seuran jäsenyyttä näille nimenomaan sotatieteellistä tutkimusta suorittaville oman talon halukkaille. Seuran hallitus myöntäisi jäsenyyden kussakin tapauksessa erikseen.

Kun tiedämme että yleisesikuntaupseerikoulutusvuosi on mitä suurimmassa määrin toimintaa sotatieteen parissa on perusteltua sallia oppilaiden osallistuminen seuran toimintaan jo koulutusaikanaan. Tämä saattaisi tuoda mukanaan myönteistä jatkuvuutta.

Seuran organisaatiossa entisten harrastuspiirien nykyisten jaostojen merkitys on toiminnassa keskeinen. Yleensä juuri jaostoissa kuullaan esitelmät, alustukset ja käydään keskusteluja. Yleensä ottaen jaostot ovat toimineet hyvin jopa erinomaisesti. Kun jaostojen rooli on vastakin tärkeä saattaisi olla eduksi että jaostojen puheenjohtajat kuuluisivat seuran hallitukseen. Tämä olisi omiaan tuomaan lisää kiinteyttä ja koordinaatiota sekä vastuuta käytännön toimintaan. Tieto kulkisi kumpaankin suuntaan entistäkin paremmin ja koko hallitus olisi tukemassa esim merkittävien esitelmöitsijöiden hankintaa. Tämä edistäisi myöskin hallituksen päätösvaltaisuuden saavuttamista kiireisinä aikoina.

Jaostoja on tällä hetkellä kaikkiaan kuusi, strategian, johtamisen, taktiikan, tekniikan, sotatalouden ja huollon sekä sotahistorian jaostot. On esitetty sellaisiakin ratkaisumalleja joissa jaostojen aihepiirejä yhdisteltäisiin esim sotatiedekäsitteen kokonaisjaon mukaisesti. Tätäkin vaihtoehtoa kannattaa ennakkoluulottomasti harkita. Olipa tuo jaostojen organisaatio millainen tahansa on kai kohtuullista odottaa että kukin jaosto järjestää ainakin yhden merkittävän esitelmän aihepiiristään alustus- ja keskustelukokousten lisäksi.

Tiede ja Ase – seuramme vuosijulkaisu on ollut korkeatasoinen ja arvostettu tieteelliset kriteerit täyttävä julkaisu. Tiedämme että kaikenlaisen tiedon ja tutkimusten tulva on jatkuvasti suorastaan valtava. Jotta Tiede ja Ase voisi säilyttää arvostetun asemansa koko jäsenistön julkaisuna on aivan erityinen huomio kiinnitettävä sen sisältöön. Sen tulee sisältää merkittäviä, ajankohtaisia arvovaltaisten vanhempien tutkijoiden tutkimuksia. Sen tulee myöskin tarjota tilaa nuorille ehkä tutkijoina aloittelijoille. Myöskään suppeammat ns mielipidekirjoitukset tai artikkelit eivät julkaisun tieteellistä perustaa murena kunhan aiheet ovat ajankohtaisia ja kiinnostavia. Myöskin tällaisia katsauksia tarvitaan.

Tiede ja Ase on ollut suomenkielinen julkaisu. Se on sisältänyt joitakin englanninkielisiä yhteenvetoja. Mahdollisuuksia täysin vieraskieliseen painokseen ei käytännössä ole olemassa – tuskin on todellista tarveakaan. Kuitenkin julkaisun arvostusta laajemminkin voisi nostaa ehkä merkittä-

västikin julkaisemalla ainakin tärkeimmistä tutkimuksista englanninkieliset eripainokset. Ne hyödyttäisivät sekä julkaisua että tutkijoita ja kirjoittajia. Myöskin kansainvälisiä yhteyksiä ajatellen tällaiset eripainokset antaisivat uusia mahdollisuuksia.

Esitelmät, alustukset ja keskustelut kuuluvat olennaisena osana tiedeseuran toimintaan. Kevät ja syyskokouksissa on yleensä ollut jokin laaja-alainen esitelmä varsinaisten kokousasioiden lisäksi. Jaostoissa esitykset ovat tavallisesti olleet alustuluonteisia keskustelujen virittäjiä – toki myöskin esitelmiä.

Tulevaisuudessa näyttää mahdolliselta saada myöskin puolustusvoimiemme johdon ja Maanpuolustuskorkeakoulun arvovaltaisia vieraita esitelmöimään seuran tilaisuuksissa. Tämä hieno mahdollisuus pyritään kaikin tavoin hyödyntämään.

Jaostojen toiminta näyttää jossain määrin olevan muuttumassa entisestä harrastuspiiri luonteisesta toiminnasta ajankohtaisten aiheiden tarjontaan koko jäsenistölle. Jos lähdemme siitä että kullakin jaostolla olisi ainakin kerran vuodessa jokin todella merkittävä ja ajankohtainen esitelmä keskusteluineen omasta aihepiiristään olisi jäsenistölle tarjolla kevät ja syyskokoukset mukaan laskien kahdeksan korkeatasoista esitelmää tai alustusta. Jaostojen roolia ei voi yliarvioida. Ne ovat toimintamme todelliset moottorit.

Mikäli haluttaisiin tehdä sotatieteellistä tutkimusta tunnetuksi laajemminkin saattaisi yleinen, avoin luento tai jopa luentosarja eräänlainen *studia militaria* olla ajoittain eräs myönteinen mahdollisuus myöskin seuran puitteissa.

Kuten jo aikaisemmin on todettu kansainvälisyys on päivän sana. Se ei tietysti ole mikään itsetarkoitus mutta se on arkipäivää lähes kaikilla yhteiskuntamme eri toimialueilla. Tällainen tarve on tietysti koettu myöskin oman seuramme toiminnassa. Tämä on kuitenkin asia jossa on pidettävä jalat tiukasti maassa. Jo resurssit rajoittavat mahdollisuuksia käytännössä. Juuri tässä suhteessa läheinen yhteistyö puolustusvoimien ja erityisesti Maanpuolustuskorkeakoulun kanssa on tulevaisuudessa keskeistä.

Käytännön yhteydenpito Ruotsin vastaavaan seuraan Kungliga Krigsvetenskapsakademien on ollut luonnollinen ratkaisu. Tässä toiminnan ja yhteydenpidon aktiviteetti näyttää vaihdelleen suurestikin – kirjojen vaihdosta yhteisiin esitelmätilaisuuksiin. Vaikuttaa siltä että yhteydenpidon kehittäminen juuri Ruotsin vastaavaan, vanhaan ja todella arvostettuun akatemiaan on perusteltua jatkossakin. Tämä yhteys saattaisi tuoda mukanaan muitakin kansainvälisiä kontakteja sillä ruotsalaisen veljeseuran kasainvä-

linen kanssakäyminen ja myöskin taloudelliset mahdollisuudet ovat ymmärtääkseni meihin verrattuna mittavat.

Yhteyksiä muuhun tiedeyhteisöön kotimaassa on syytä rakentaa aivan käytännön pohjalta. Vuosi 2000 on nimetty teemavuodeksi aiheella ”sotatieteellinen tutkimus ja muu tiedeyhteisö” Tarkoitus on sekä tehdä sotatieteiden tutkimusta tunnetuksi että pyrkiä löytämään omaa toimintaamme hyödyttävää yhteistyötä muiden tiedeseurojen taholta.

Juuri tätä tavoitetta pyrittiin edistämään kuluvan vuoden syksyllä toteutulla ”Sotatieteiden Päivät” otsikoidulla seminaarilla, jossa sotatieteiden eri alat esittelivät toimintaansa ja ajankohtaisia aiheitaan.

Näyttää siltä että Suomen Sotatieteellistä Seuraa tarvitaan alkaneellakin vuosituhannella ja itse asiassa aivan samoihin tehtäviin kuin seuran alkutai-paleella itsenäisyytemme alkuvaiheissa. Seura tulee edelleen tukemaan ja edistämään sotatieteellistä tutkimusta ja sotatieteiden harrastusta sekä seuraamaan niiden kehitystä – suomalaisen maanpuolustuksen hyväksi.

Toiminnan on jatkuvasti sopeuduttava vallitseviin olosuhteisiin. Haasteita kyllä riittää!